

Thorvaldsen og familien Stampe

*J. F. Lund: Skitse efter Sonnes frise
"Stampernes båd". Thorvaldsens
Museum.*

Hjemkomst

I en alder af 68 år vendte Bertel Thorvaldsen (1770-1844) i 1838 under stor opmærksomhed hjem fra næsten 41 års uafbrudt ophold i Rom. Som ganske ung drog han, efter at have vundet kunstakademisk hæder med erhvervelsen af den store guldmedalje, til Rom. Her opnåede Thorvaldsen forbløffende hurtigt et internationalt gennembrud, og da billedhuggeren endelig vendte hjem til Danmark for dér at nyde sit otium, var hans ry og berømmelse større end nogensinde.

Med sig hjembragte Thorvaldsen sin kunstsamling, som han i 1837 havde besluttet at testamentere til sin fødeby, der til gengæld lovede at kvittere med et nyopført museum. I disse to forhold, kunstnerens efterhånden fremskredne alder samt løfterne om et museum til hans værker, skal man formentlig søge årsagerne til, at han valgte at vende hjem til Danmark.

De mange år i Rom vanskeliggjorde overgangen til hverdagen i Danmark, og for at sikre landets verdensberømte søn et langvarigt ophold i Danmark bad Kong Frederik VI baronesse Christine Stampe, som selv havde tilbragt dele af sin ungdom i Italien, om at tage sig af Thorvaldsen.

C. A. Jensen: "Det stampereske børnebillede", 1835. Privateje.

Familien Stampe

Christine Stampe (f. Dalgas) var gift med baron Henrik Stampe, og deres landsæde, godset Nysø ved Præstø, kom til at danne rammen om Thorvaldsens liv fra 1839-1844. Det er baronessens fortjeneste, at kunstnerens sidste år er relativt velbelyste gennem manuskriptet, som dog først udkom efter hendes død: Baronesse Christine Stampes erindringer.

Stærkt tilskyndet af kongen blev Christine Stampe gennem sin søster Susette Schouw, som var gift med botanikeren J. F. Schouw, der hørte til kredsen omkring Thorvaldsen, introduceret til billedhuggeren, og hun inviterede ham straks til Nysø.

Thorvaldsen blev indtaget i baronessens ligefremme væremåde, og han var ikke sen til at følge opfordringen. Den 4. juni 1839 ankom han første gang til Nysø, hvor han blev modtaget af hele familien.

Det, der i første omgang skulle have været et midlertidigt besøg, udviklede sig snart til et længerevarende ophold. Intet sted var mere egnet end Nysø som kulisse for billedhuggerens sidste år, og det er i høj grad baronessens fortjeneste, at Thorvaldsens sidste virksomme år også kunstnerisk set blev en frugtbar periode.

På Nysø var der den arbejdsro, Thorvaldsen efter sin ankomst til København havde manglet. Livet i hovedstaden var for den feterede billedhugger præget af en stor tilstrømning til hans atelier på Charlottenborg, hvortil Københavns befolkning valfartede for at se mesteren arbejde, ligesom invitationer til banketter hos byens honoratiores også var hyppige.

Vel ankommet til Nysø blev Thorvaldsen installeret i nogle værelser på husets første sal, der både tjente som atelier og private gemakker. Inden længe var han en integreret del af familien, der foruden baronessen og baronen talte børnene Henrik, Holger, Christian, Elise og Jeanina. Baron Henrik Stampe havde en kunstnerisk åre, og når lejligheden bød sig, forfattede han lejlighedssange og -digte til Thorvaldsens ære.

Blandt børnene kastede Thorvaldsen sin kærlighed på den yngste Jeanina, hvis små instuderede skuespil, mimespil og digte han satte stor pris på. I familien Stampe fik Thorvaldsen den familie, han ikke selv havde, og han omtalte lunt den noget yngre baronesse som "sin gamle mutter."

C. A. Jensen: "N. F. S. Grundtvig", 1843.
Den Hirschsprungeske Samling.

B. Thorvaldsen: "Henrich Steffens",
1840.
Thorvaldsen-samlingen på Nysø.

Det kulturelle miljø på Nysø

Med Thorvaldsen ankom en verdensberømt til Præstø, og dette satte sit præg på livet på Nysø. Thorvaldsens tilstedeværelse betød, at en lang række af kulturpersonligheder indfandt sig her, hvor baronessen, der i praksis drev godset på vegne af sin mand, gæstfrit åbnede dørene for bl. a. forfatteren H. C. Andersen, digteren Adam Oehlenschläger, forfatteren og salmedigteren B. S. Ingemann, arkitekten M. G. Bindsbøll, forfatteren og filosofen Henrik Steffens, landskabsmaleren J. C. Dahl, kunstkritikeren N. L. Høyen, præsten N. F. S. Grundtvig, familien Puggaard, forfatteren Jens Baggesen, professor F. C. Sibbern samt en lang række af tidens øvrige kunstnere. Med Thorvaldsen og Christine Stampe som naturlige midtpunkter udviklede Nysø sig til et kulturelt kraftcenter, hvor tidens store ånder mødtes til livlige debataftræk og hyggelige selskaber, hvor man fornøjede sig med højtlesning og det lotterispil, der var én af Thorvaldsens foretrukne fritidsbeskæftigelser.

Thorvaldsens kunstneriske virke i de sidste år

Nysø blev den perfekte ramme om Thorvaldsens sidste skabende år, og baronessen sørgede på sin egen håndfaste og kompetente facon for at opildne Thorvaldsen, såfremt han skulle vise ulyst ved arbejdet.

I forhold til romeropholdets værker fik hans kunstneriske virke tilføjet en række nye facetter under opholdet på Nysø. Særligt markant er det nytilkomne "naturalistiske", genremæssige element i hans billedhuggerkunst.

B. Thorvaldsen: "Baron Stampe og hans sønner på stranden", 1840.
Thorvaldsen-samlingen på Nysø.

Thorvaldsen, der i Rom ofte havde beskæftiget sig med en række mytologiske temaer og lettere idealiserede portrætbuster, tog under opholdet på Nysø gerne udgangspunkt i den hverdag, han var en del af. Derfor vil man hyppigt se, at medlemmerne af familien Stampe optræder som modeller i Thorvaldsens værker fra denne periode. Særligt den lille Jeanina måtte hyppigt stå model, og gennem hans arbejde med Psyche-figuren kan man forfølge, hvorledes de første udkast synes ganske tæt på portrætlighed med modellen, hvorimod det endelige værk i sin idealisering har fjernet sig langt fra skitsernes udtryk.

Særligt stærkt i denne sammenhæng står Thorvaldsens to såkaldte "familierelieffer". Det ene skildrer familiens bivåelse af kunstnerens arbejde i atelieret, det andet familierelief, "Baron Stampe og hans sønner på stranden", er en ganske dagligdags begivenhed, nemlig baronen, der med sine to sønner bader i Præstø Fjord.
